

“หมาม่วย” สมุนไพรเพิ่มสมรรถภาพทางเพศชาย

พิชานันท์ ลีแก้ว

สำนักงานข้อมูลสมุนไพร
คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

หมาม่วยเป็นพืชเถาซึ่งมีขนคันบริเวณฝัก มีชื่อวิทยาศาสตร์ว่า *Mucuna pruriens* (L.) DC. ตามสรรพคุณพื้นบ้านนั้น เมล็ดของหมาม่วยถูกนำมาใช้ในตำรายาไทยมาช้านานในการรักษาโรคบุรุษ และมีความเชื่อว่าสามารถใช้เป็นยากระตุ้นกำหนดได้ ในการวิจัยเกี่ยวกับฤทธิ์ของหมาม่วยต่อสมรรถภาพทางเพศในสัตว์ทดลองพบว่า การป้อนหนูแรทเพศผู้ด้วยสารสกัดเอทานอลเมล็ดหมาม่วยที่ความเข้มข้น 200 มิลลิกรัม/กิโลกรัมของน้ำหนักตัว วันละครั้ง เป็นเวลา 21 - 45 วัน สามารถเพิ่มสมรรถภาพทางเพศของหนูได้ กล่าวคือมีผลทำให้พฤติกรรมทางเพศของหนูเปลี่ยนไป โดยมีพฤติกรรมกำบังตัวและการขึ้นคร่อมตัวเมียถี่ขึ้น และมีระยะเวลาในการเริ่มสอดใส่อวัยวะเพศครั้งแรกจนหลังน้ำเชื้อ (ejaculation latency, EL) นานขึ้น (1, 2) นอกจากนี้การศึกษาทางคลินิกในประเทศอินเดียกับอาสาสมัครเพศชายที่มีภาวะจำนวนสเปิร์มน้อย และสเปิร์มมีการเคลื่อนไหวผิดปกติ โดยให้อาสาสมัครดื่มนมที่ผสมกับผงบดเมล็ดหมาม่วยขนาด 5 กรัม วันละครั้งเป็นเวลา 3 เดือนพบว่า ค่าความเข้มข้นของสเปิร์ม และการเคลื่อนไหวของสเปิร์มเพิ่มมากขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ และมีค่าเกือบเทียบเท่ากับอาสาสมัครที่มีสุขภาพดี ซึ่งแสดงให้เห็นว่าเมล็ดหมาม่วยมีประสิทธิภาพในการช่วยปรับปรุงคุณภาพน้ำเชื้อให้ดีขึ้นได้ (3, 4) แต่ก็เป็นที่น่าสนใจว่าเมื่อนำผงบดของเมล็ดหมาม่วยมาทดลองในหนูแรทเพศเมีย กลับมีผลทำให้พฤติกรรมทางเพศมีแนวโน้มลดลง กล่าวคือ มีพฤติกรรมกำบังตัวผู้ลดลง และปฏิเสธการรับการผสมพันธุ์จากหนูตัวผู้ (5) แสดงให้เห็นว่าการรับประทานเมล็ดหมาม่วยอาจให้ผลแตกต่างกันระหว่างเพศชายและหญิง

แม้ว่าจะมีงานวิจัยรองรับถึงฤทธิ์เพิ่มคุณภาพของน้ำเชื้อในบุรุษของเมล็ดหมาม่วย แต่ยังคงขาดงานวิจัยด้านความปลอดภัยหรือการศึกษาถึงความเป็นพิษในคนที่ชัดเจน นอกจากนี้ หมาม่วยยังแบ่งได้หลายสายพันธุ์ (varieties) โดยใช้ชื่อวิทยาศาสตร์เดียวกัน ซึ่งในปัจจุบันยังไม่มีรายงานที่ระบุถึงความแตกต่างเกี่ยวกับฤทธิ์ทางเภสัชวิทยาที่แน่ชัดของแต่ละสายพันธุ์ สำหรับในประเทศไทยสายพันธุ์ที่พบจะเป็นกลุ่มไม้ป่า *Mucuna pruriens* (L.) DC. var. *pruriens* ซึ่งจะมิใช่พืชปกคลุมที่ฝัก ทำให้เกิดอาการคันเมื่อสัมผัส ส่วนกลุ่มที่เป็นไม้ปลูก *Mucuna pruriens* (L.) DC. var. *utilis* จะไม่มีขนพิษที่ฝัก ไม่มีการปลูกในประเทศไทย (6, 7) นอกจากนี้ในเมล็ดของหมาม่วยจะมีสาร L-dopa หรือ L-3,4- dihydroxyphenylalanine อยู่ปริมาณสูง ซึ่งถูกนำมาผลิตเพื่อการบำบัดรักษาโรคพาร์กินสัน สาร L-dopa นี้ เป็นสารตั้งต้นของสารสื่อประสาท dopamine ซึ่งมีผลต่อสมองส่วนต่างๆ ในหลายเส้นทาง โดยเฉพาะการควบคุมการเคลื่อนไหว และยังมีผลทำให้ความดันโลหิตต่ำลง การรับประทานในปริมาณที่มากอาจมีผลเสียต่อร่างกาย ดังนั้นจึงไม่ควรเก็บหมาม่วยมารับประทานเอง จนกว่าจะได้รับการยืนยันถึงสายพันธุ์ที่ใช้ทดสอบ และมีการศึกษาถึงความเป็นพิษในคนที่แน่ชัด

ข้อควรระวัง

- ผู้ที่เป็นโรคหัวใจ เนื่องจากอาจมีผลทำให้การเต้นของหัวใจ และความดันผิดปกติ

ข้อห้าม

- ผู้ที่แพ้ถั่ว และยาโดพามีน (dopamine)
- สตรีมีครรภ์ หรือให้นมบุตร
- ห้ามรับประทานร่วมกับยาต้านอาการซึมเศร้า

เอกสารอ้างอิง

1. Suresh S, Prithiviraj E, Prakash S. Dose-and time-dependent effects of ethanolic extract of *Mucuna pruriens* Linn. seed on sexual behavior of normal male rats. J Ethnopharmacol 2009;122: 497-501.
2. Kupittayanant P, Munglue P, Saraphat W, Danooapat T, Kupittayanant S. Effects of ethanolic extract of *Mucuna pruriens* on sexual behavior of normal male rats. Planta Med 2007;73(9): P595.
3. Ahmad MK, Mahdi AA, Shukla KK, Islam N, Jaiswar SP, Ahmad S. Effect of *Mucuna pruriens* on semen profile and biochemical parameters in seminal plasma of infertile men. J fertnstert 2008;90(3): 627-35.
4. Gupta A, Mahdi AA, Ahmad MK, Shukla KK, Bansal N, Jaiswar SP, et al. A proton NMR study of the effect of *Mucuna pruriens* on seminal plasma metabolites of infertile males. J Pharm Biomed Anal 2011;55: 1060-6.
5. Rajendran V, Joseph T, David J. *Mucuna pruriens* decreases sexual activity in female rats. Indian Drug 1997;34(3): 136-9.
6. สุธรรม อารีกุล. องค์ความรู้เรื่องพืชป่าทางภาคเหนือของประเทศไทย เล่ม 1-3. เชียงใหม่: มูลนิธิโครงการหลวง, 2552: 2, 784 หน้า
7. นันทวัน บุญยะประภัสร์ (บรรณาธิการ). สมุนไพรไม้พุ่มบ้าน (5). กรุงเทพฯ: คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล, 2543: 508 หน้า